

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U003190

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 29-07-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шманатов Микита Сергійович

2. Mykyta Shmanatov

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1865-0824

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 052

Назва наукової спеціальності: Політологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Політологія

Дата захисту: 04-09-2025

Спеціальність за освітою: Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Місце роботи здобувача: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 9883

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 11.15.23, 11.25.31, 11.25.33, 11.25.40

Тема дисертації:

1. Реалізація влади на окупованій території: порівняльний аналіз
2. Exercise of power in the occupied territory: a comparative analysis

Реферат:

1. Дисертаційне дослідження «Реалізація влади на окупованій території: порівняльний аналіз» присвячене комплексному вивченню окупації як механізму іноземного або міжнародного контролю над територіями. Основу становить підхід, що виходить за межі юридичного розуміння окупації в міжнародному гуманітарному праві, трактуючи її як ширше політичне явище. Норми МГП встановлюють правовий режим окупації, проте на практиці вона набуває складніших форм. Метою дисертації є виявлення форм і механізмів реалізації влади в умовах іноземного контролю. Актуальність зумовлена появою нових моделей зовнішнього управління та безпосередньо пов'язана з окупацією територій України. Окупація розглядається як специфічний політичний режим або інститут, що надає механізми реалізації зовнішнього контролю. Запропоновано типологізацію форм окупації: міжнародна територіальна адміністрація (МТА), військова окупація (ВО), військова окупація з метою анексії (ВОА). Створено теоретичну модель ВОА, яка охоплює організацію влади, управлінські механізми та трансформацію політичного простору. Проведено порівняльний аналіз кейсів МТА (Косово, Східний Тимор), ВО (Ірак, Палестина), ВОА (Кіпр, Україна після

24.02.2022), що дозволило виявити механізми влади, інституціоналізації контролю та спроб анексії через військову, адміністративну, правову й політичну інтеграцію. Перший розділ присвячено теоретико-методологічним засадам: концептуалізації поняття окупації, її історичній еволюції, типологізації режимів за критеріями мети, тривалості, структури управління, суб'єктів тощо. Доведено, що окупація – це інструмент зовнішнього управління, що діє незалежно від легітимності. Окупаційна влада реалізується через військові або військово-цивільні структури, виконує стратегічні завдання та впливає на державотворчі процеси. Запропоновано категорії аналізу: причини окупації, завдання, структура управління, політики, результати, місцеві суб'єкти. У другому розділі досліджено реалізацію влади в межах МТА, ВО, ВОА. МТА (Косово, Східний Тимор) – політичні інститути, спрямовані на стабілізацію, демократизацію та легітимні завдяки міжнародним мандатам. Ефективність МТА залежить від міжнародного консенсусу. ВО (Ірак, Палестина) демонструють трансформаційну та безпекову форми контролю, але супроводжуються проблемами легітимності та стратегічними прорахунками. ВОА (північний Кіпр) виявляє примусову інтеграцію, створення залежних адміністрацій, відмову від норм МГП та зовнішній контроль з боку Туреччини. У третьому розділі досліджено еволюцію окупаційної політики РФ щодо України. Аналізовано три етапи формування «ЛДНР» (2014–2022): початковий, військовий і бюрократичний. Визначено, що РФ здійснювала стратегію непрямой окупації через створення керованих адміністрацій. Провал Мінського процесу та невдача інтеграції змусили РФ перейти до прямої окупації у 2022 році. Встановлено військово-цивільні адміністрації, підготовлено анексію через «референдуми» та політичну реорганізацію. Окреслено ключові політики РФ: формування місцевої еліти, націоналізація підприємств, впровадження російських освітніх і соціальних програм, депортації населення, зміна етнічного балансу, заборона української мови, інформаційна ізоляція та пропаганда. Зазначено тенденції: перехід до прямої окупації, інтеграція до російського правового простору, ігнорування міжнародного права, стратегія «збільшення ставок» із метою визнання анексії. Реакція на внутрішні виклики – повний контроль над елітами; на зовнішні – силовий тиск і демонстрація «досягнень». Дисертація доводить, що окупація виконує функції витіснення місцевих суб'єктів, вирішення проблем і досягнення стратегічних цілей. Уперше запропоновано три моделі окупації, що розрізняються за механізмами реалізації влади та впливом на суверенітет. Дослідження поглиблює розуміння окупації як політичного інституту та створює підґрунтя для подальших досліджень у сфері безпеки, реінтеграції та зовнішнього управління. Ключові слова: окупація, міжнародна безпека, політичні інститути, війна, політичні режими, анексія, конфлікти, держава.

2. The dissertation «Exercise of power in the occupied territory: a comparative analysis» offers a comprehensive study of occupation as a mechanism of foreign or international control over territories. The research moves beyond the traditional legal understanding of occupation under international humanitarian law (IHL), conceptualizing it as a broader political phenomenon. While IHL defines the legal regime of occupation, actual practices demonstrate more complex forms. The aim of the study is to identify how power is exercised under foreign control. The relevance lies in the emergence of new models of external governance and, specifically, the occupation of Ukrainian territories. Occupation is viewed as a specific political regime or institution enabling external control. The study proposes a typology of occupation forms: international territorial administration (ITA), military occupation (MO), and military occupation for annexation (MOA). A theoretical model of MOA is developed, encompassing the structure of authority, governance mechanisms, and the transformation of political space. Through comparative analysis of case studies – ITA (Kosovo, East Timor), MO (Iraq, Palestine), MOA (Northern Cyprus, Ukraine after February 24, 2022) – the dissertation identifies how control is institutionalized and how annexation is pursued via military, legal, administrative, and political integration. Chapter one outlines the theoretical and methodological foundations of the research. It analyzes the evolution of the occupation concept and develops a typology of regimes based on goals, duration, administrative structures, and key actors. Occupation is defined as a form of external rule, regardless of legitimacy. Occupying power is exercised through military or military-civilian structures, fulfills strategic goals, and affects state-building processes. Key analytical categories include: causes of occupation, objectives, governance structures, policies, outcomes, and roles of local actors. Chapter two examines the exercise of power in ITA, MO, and MOA. ITAs (Kosovo, East Timor) are political

institutions with mandates for stabilization and democratization, enjoying international legitimacy. Their effectiveness depends on global consensus. MOs (Iraq, Palestine) illustrate transformative and security-driven forms of control, but also expose issues of legitimacy and strategic miscalculations. MOA (Northern Cyprus) demonstrates coercive integration, creation of dependent administrations, rejection of IHL norms, and long-term external governance by Turkey. Chapter three explores the evolution of Russian occupation policy in Ukraine. It analyzes three stages of establishing the «LPR/DPR» (2014–2022): initial, militarized, and bureaucratic. Russia pursued indirect occupation by creating controlled administrations. The failure of the Minsk process and integration attempts led to a shift to direct occupation in 2022. Military–civilian administrations were established, followed by pseudo-referendums and political reorganization in preparation for annexation. The study details Russia's key policies: formation of local elites, nationalization of enterprises, implementation of Russian education and social programs, forced deportations, demographic changes, suppression of Ukrainian language, information isolation, and propaganda. Trends include a shift to direct occupation, legal and political integration into Russian frameworks, disregard for international law, and a «raise the stakes» strategy for securing recognition. In response to internal challenges, Russia imposes full elite control; externally, it uses force and showcases «achievements». The dissertation argues that occupation serves to displace local actors, solve strategic issues, and achieve long-term objectives. It introduces a new typology of three occupation models, each differing in mechanisms of power and impact on sovereignty. The research deepens the understanding of occupation as a political institution and offers a foundation for further studies in security, reintegration, and external governance. Keywords: military occupation, international security, political institutions, war, political regimes, annexation, conflicts, state.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Національна безпека і оборона

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Шманатов, М. (2023). Військова окупація: значення, суперечності та виміри поняття. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Питання політології», 44, 26–40.
- Shmanatov M. (2024). Exercise of Power during Military Occupation: a case study of military and transformative occupations. Регіональні студії, 39, 105–112.
- Шманатов, М. С. (2021). Цифрові технології як фактор впливу на політичні процеси: спроби концептуалізації. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Питання політології», 40, 29–37.
- Шманатов, М. С. (2023). Формування інформаційного простору на тимчасово окупованих територіях України: як інформація окупує реальність. Стратегічна панорама, (2), 28–47.
https://doi.org/10.53679/2616_9460.2.2022.03.
- Shmanatov M. (2022) «Ukrainian Territories under Occupation: Events, Collaborationism, Management», European Socio-Legal & Humanitarian Studies, 2, 198–210.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0119U102298

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мовчан Уляна Ігорівна
2. Uliana Movchan

Кваліфікація: к. політ. н., доц., 23.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9358-1750

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Литвин Віталій Сергійович
2. Vitaliy Lytvyn

Кваліфікація: д. політ. н., професор, 23.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9395-3761

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мацієвський Юрій Володимирович
2. Yuriy Matsiyevsky

Кваліфікація: д. політ. н., професор, 23.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0085-296X

Додаткова інформація:**Повне найменування юридичної особи:** Національний університет "Острозька академія"**Код за ЄДРПОУ:** 22554101**Місцезнаходження:** вул. Семінарська, буд. 2, Острог, Острозький р-н., 35800, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Авксентьев Антон Александрович

2. Anton O. Avksentiev

Кваліфікація: к. політ. н., 23.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0003-2591-4098**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна**Код за ЄДРПОУ:** 02071205**Місцезнаходження:** майдан Свободи, 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Гайко Олег Сергійович

2. Oleh Gayko

Кваліфікація: к. політ. н., 23.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0001-9290-2658**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна**Код за ЄДРПОУ:** 02071205**Місцезнаходження:** майдан Свободи, 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:**

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Шаповаленко Марина Володимирівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Шаповаленко Марина Володимирівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Шевченко Андрій Олександрович

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна